

и оне друге, пре свега политичке, који се тичу ограничавања државне власти, њене правичности, поделе власти, гаранцију људских права и слобода и остало. Сви ови разноврсни садржаји: правни, економски, политички, морални и др. су стварани и обликовани према датим историјским и друштвеним околностима па је тако и појам правне државе био различит, мењао се и прилагођавао духу времена јер није важио само за једну епоху. Овакав изворни правни појам је под утицајем либералне политичке традиције постао вишезначан па се може посматрати и са правнотеоријског, али и политичког и економског становишта. Свакако да су најдалекосежније политичке импликације правне државе јер је она преузела на себе тежак подухват да буде супротност полицијској, милитаристичкој и свакој другој арбитрарној власти или самовољи. Да би у томе успела, правна држава мора прво да обузда и ограничи извршну власт и спречи њену самовољу јер управо неконтролисана извршно-управна власт представља највећу опасност и извор сваке ауторитарне, диктаторске и самовољне владавине. Зато се правна држава и појављује у свом најважнијем својству као поредак у коме је државна власт, а пре свега извршна власт, ограничена правом на начин да се тиме зајамчује неприкосновеност основних слобода и права. Оваква држава која треба да сузбија и ограничава самовољу извршне власти обично се повезује са демократијом па се тврди да тамо где има демократије – има и правне државе и владавине права. Но, иако тако изгледа, није увек тако јер демократија није сама по себи услов правне државе. Уствари, правна држава је шира по свом појму од демократије и услов је њеног постојања, а не обрнуто. Свака држава прво треба да постане правна држава па тек онда и да се бори за већи степен демократије. Погрешно је државу прогласити демократском и само по томе очекивати да ће она постати и правна држава. То је грешка коју су учиниле и социјалистичке државе јер су потцениле значај владавине права сматрајући да ће демократија сама по себи да обезбеди поштовање права и законитост. То се није догодило и зато треба да су нам на памети мудре поруке оних хроничара демократије који су јој се мање дивили, а више је критиковали; у њој видели владавину масе или гомиле која се лако поводи за тренутним политичким страстима. Шта више, и тоталитаристичке и недемократске земље могу више да постану правне и од самих демократских држава (у којима се занемарује законитост) јер имају потребу за већим правним уређењем и разграничавањем своје власти од свих других власти које могу да јој се јаче супротставе и да је ограниче. Зато за постојање правне државе није